

HEDESELSKABETS TIDSSKRIFT

Oplag: 19.800

Nr. 2

10. februar

74. årg.

UDGIVET AF DET DANSKE HEDESELSKAB

1953

naar og hvor
De ønsker det
fra

DVI

VANDINGSANLÆG
-omgaaende Levering
-forlang Brochure,

DANSK VANDINGS INDUSTRI
PROJEKTERING . FABRIKATION
INGENIØR HOLGER ANDERSEN
SNOGHØJ FREDERICIA . TELEFON ERRITSØ 125

300.000 landmænd verden over har valgt

ALLIS-CHALMERS

All Crop 60

- nu kan DE få den helt ideelle mejetærsker!

For landmænd herhjemme, ligesom overalt i verden, melder ønsket sig mere og mere om en *mindre, billigere og bedre* mejetærsker på vore marker. Den er her nu! ALLIS CHALMERS ALL CROP 60 forener netop disse egenskaber. ALL CROP 60 klarer alle opgaver hurtigere og lettere og sikrer Dem langt mere økonomisk drift. Tal allerede i dag med nærmeste forhandler

Kun ALLIS CHALMERS ALL CROP 60 giver Dem disse vigtige fordele:

1. Skarp og ren afskæring samt jævn ilægning af kornet.
2. Grundig aftærskning af kerner fra avner og halm.
3. Fuldstændig renrystning af kerner fra halmen.
4. Fuldstændig rensning og sortering af kerner fra avner og emter.
5. Større soldareal — patenteret vindkontrol.

Skærebredden alene er ingen målestok for en mejetærskers kapacitet eller evne til at udføre et godt stykke arbejde. For at kunne arbejde tilfredsstillende i marken må den udføre disse 5 punkter lige godt. Dette er grunden til, at dygtige landmænd overalt er blevet overbevist om, at ALL CROP 60 kan distancere alle andre under vanskelige såvel som under gode afgrøde- og markforhold.

Der er to gratis serviceeftersyn på All Crop 60. Alt i reservedele og tilbehør leveres omgående. Tal straks med Deres forhandler og forlang specialbrochure.

Pris komplet med motor kr. **16.965.-**

Pris komplet uden motor kr. **13.775.-**

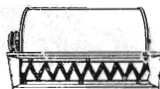
Generalrepræsentant:

ICI AS

Gjøstrup - Telefon Glostrup *1900

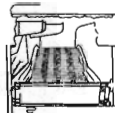

Patenteret vindkontrol:

Savtakkede over- og underventiler kontrollerer den rigtige mængde luft til soldene, let indstillelig.

Kærystere af overstørrelse:

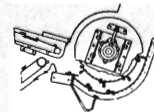
Det adskillende område i rysterne svarer i størrelse til de fleste 10" mejetærskere, et enkelt og effektivt system.

Cylinderhastigheden:

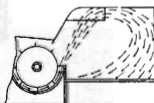
Justeres ved et enkelt greb, mens maskinen er i gang, hvorved langt bedre resultat opnås.

Gummi på slagler og bro:

Bedre aftærskning uden at kernen beskadiges — slår mindre væde ud af det grønne strå — derfor mindre fugtighed i kernerne.

Undgå kerner i stråe:

En kraftig luftstrøm går fra cylinderen med strå og kerner over på rysteren og skiller kerner og strå — derfor mindre spild.

Cylinder i fuld bredde:

En fod cylinder for hver fod kniv — hurtigere tærskning med mindre kraftforbrug.

SKOVFRØKONTORET

Kjellerup Betonvarefabrik

ved I. T. Birk . Telefon 45 Kjellerup
Efter kl. 17: Rødkjærsgade telefon 14

FØRER KUN Δ MÆRKEDE VARER
Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres
FORLANG TILBUD

A/S SØNDERJYDSK FRØFORSYNING

Frøavl & frøhandel

Aabenraa

Telefon 3047

H. Theut

VIBORG - Tlf. 1559 . 1560

Brunkul - Mergel - Kalk

Midtjydske Brunkul Industri

Tlf. Kølkevej 28 x

Katrinebjerg Teglværk

Tlf. Hejnsvig 17

Mursten - Drænrør

Aktieselskabet
L. Hammerich & Co.
Specialforretning i bygningsartikler
Grundlagt 1854 . Tlf. 7050 (3 linjer)
Aarhus

SPEJLBORGS PLANTESKOLE

BRØNDERSLEV
Telefon 382

SKOV-, LÆ-
OG HÆKPLANTER

KURSUS

i brug og vedligeholdelse af motorsave afholdes på skovarbejderskolen, således:

Fra d. 9|3—14|3 d. a. for brugere af »Jo-Bu« motorsave
Fra d. 16|3—21|3 d. a. for brugere af »Stihl« motorsave

Fra d. 23|3—28|3 d. a. for brugere af andre fabrikater motorsave samt for de, der påtænker køb af motorsav.
Det tidligere averterede kursus i marts md. bliver ikke afholdt.

Tilmelding til et af ovennævnte kursus kan ske på alm. ansøgningsskema, der indsendes til skolen 3 uger før kursus begynder, med oplysning om savens fabrikat, og om hvorvidt den medbringes.

Det må stærkt anbefales at medbringe motorsav.

P. s. v.
IVER J. NISSEN

„Cimbria“

Tømmerhandel

Aktieselskab

AABENRAA

Indhent tilbud

Det gensidige forsikringsselskab

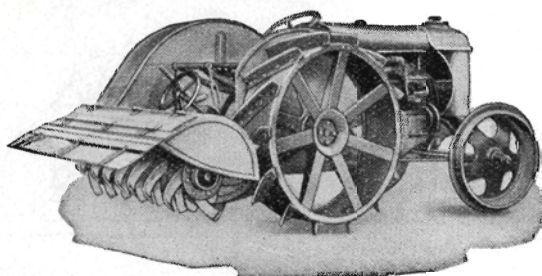
Dansk Plantageforsikringsforening

tegner forsikring for genplantningsværdien for nåletræsplantager overalt i Danmark. — Indskud een gang for alle 1 kr. pr. ha. Årlig præmie pr. ha 30 øre, minimum 2 kr. Vedtægter og indmeldelsesblanketter ved henvendelse til

FORENINGENS KONTOR I VIBORG

Telefon 1340

Den danske jordfræser

Aktieselskabet

CHR. ANDERSENS MASKINFABRIK

Holbæk - Telf 52 . 752 . 1239 - Telegram-adresse: Acam

leveres i 3 størrelser:

Traktorfræsere

til kultivering af mose- og engarealer eller til arbejde i større plantager og i det almindelige landbrug, hvor man ønsker en intensiv behandling af jorden, samt

D. P. 60 og D. P. 50

tohjulede gartnerfræsere, som kan ommonteres til traktorer og anvendes i forbindelse med andre redskaber som plov, kultivator m. m.

HØJSLEV TEGLVÆRKER A/S

Prima, røde drænrør

I størrelse fra 2 til 15 tommer . Indhent tilbud Tlf. Højslev 3

Jydsk Skovfrø

Løndal pr. Addit - Tlf. Burgårde 6 u

Frøindsamling i godkendte og udvalgte bevoksninger
Alt frø leveres med angivelse af afstamning og spireevne
Klængning og opbevaring for skovdistrikter

Prisliste sendes på forlangende

Kaas- Briketter

Hovedforhandler:

Nordjyllands

Kulkompagni

Nørresundby

Telf. 4227 . 4228

Fabrik: Kaas

Telf. Kaas 11

Mejeriernes og Landbrugets ULYKKEFORSIKRING

Telefon Minerva 350

Gensidigt selskab

Ansoarsforsikring

Vester Farimagsgade 19

København V.

Automobillforsikring

Ellidshøj Kridt- og Kalkværk

v/ *C. M. Christiansen, Aarhus*

Telefon Ellidshøj 4 og Aarhus 7312

Fabrikation af jordbrugskalk samt foderkridtmel

HAMMERUM HERREDS

Spare- og Laanekasse

Herning - Telf. 10 . 314

Østergade 6

Kontortid: 10-12,30 og 14,30-17

Løve Garn

Aktieselskabet Holger Petersen

Købmagergade . København K.

AERGLIT
DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF

Hedeselskabets Tidsskrift

Nr. 2

10. februar 1953

74. årg.

Indtrædende medlemmer indtegnes hos selskabets forretningsførere. Medlemsbidraget er enten årlig mindst 5 kr. eller en gang for alle mindst 100 kr. Større bidrag modtages gerne. Tidsskriftet udgår ca. 16 gange årligt og sendes uden vederlag til selskabets medlemmer. Annoncer bedes sendt til Hedeselskabets hovedkontor, Viborg. Annoncepris 50 øre pr. mm. Oplag 19 800 eksemplarer

Indhold: Henvendelse til staten om jordbundsundersøgelser i meget store vandområder. — Indtryk fra besøg i svenske forstplanteskoler. — Nye plantagearealer. — Understøttelsesfondet for hedeselskabets tjenestemænd. — I få ord.

Henvendelse til staten om jordbundsundersøgelser i meget store vandområder

Som nævnt i tidsskriftets nytårsbetragtninger har hedeselskabets teknikere gennem længere tid arbejdet på en oversigt over de vandområder i fjerde og langs vore kyster, hvor det på forhånd må skønnes teknisk muligt, og — under forudsætning af tilfredsstillende jordbundsforhold — formentlig tillige økonomisk forsvarligt at søge gennemført indvinding af nye landbrugsarealer.

Denne oversigt foreligger nu, og er den 23. januar tilsendt landbrugsministeriet med anmodning om støtte til, at jordbundsforholdene i de pågældende områder gøres til genstand for en grundig undersøgelse.

De i oversigten nævnte områder udgør ialt ca. 134 000 hektar fordelt på 115 forskellige områder. Ca. 26 500 ha er randarealer og resten vandareal.

Der har hidtil været foretaget eller givet bevilling til bundundersøgelser af ca. 24 000 ha indenfor de nævnte områder. Undersøgelser af de resterende 110 000 hektar er af hedeselskabet anslået at ville koste ca. 300 000 kr., og i den anledning har hedeselskabet i sin henvendelse til landbrugsministeriet søgt om en treårig bevilling på 100 000 kr. om året til dette formål, første gang for finansåret 1953—54.

Indtryk fra besøg i svenske forstplanteskoler

Af planteskolebestyrer *J. Nyholm*.

Sverige er et af de skovrigeste lande i verden. Omtrent halvdelen af landet er dækket af skov, og det er derfor forståeligt, at den vigtigste eksportartikel er træ og træmasse. Den øgede efterspørgsel efter disse varer i de senere år, ikke mindst lige efter krigen, har medført et stort behov for planter til vedligeholdelse af skovene og dermed en øget interesse for at producere planter.

Tiltrækning af forstplanter efter større målestok er altså i Sverige en ret ny foreteelse, og har hidtil været forbeholdt statens og skogsvårdsstyrelsernes planteskoler. Private planteskoler har ikke kunnet konkurrere, fordi priserne, der fastsattes af staten, næppe har oversteget produktionspriserne.

Det store behov for planter har givet sig udtryk i forøgede planteskolearealer. Udviklingen indenfor skogsvårdsstyrelsernes planteskoler ses af nedenstående:

1942	var	planteskolearealet	104	ha
1945	-	—	124	-
1951	-	—	258	- (fordelt på 110 planteskoler),

altså mere end en fordobling af arealet på 6 år. Det bliver i gennemsnit 2,35 ha pr. planteskole i 1951, men da hovedparten kun er på $\frac{1}{2}$ —1 ha, bliver der enkelte store planteskoler på 10—20 ha.

Den samlede planteproduktion var i 1951 110 mill. fordelt således:

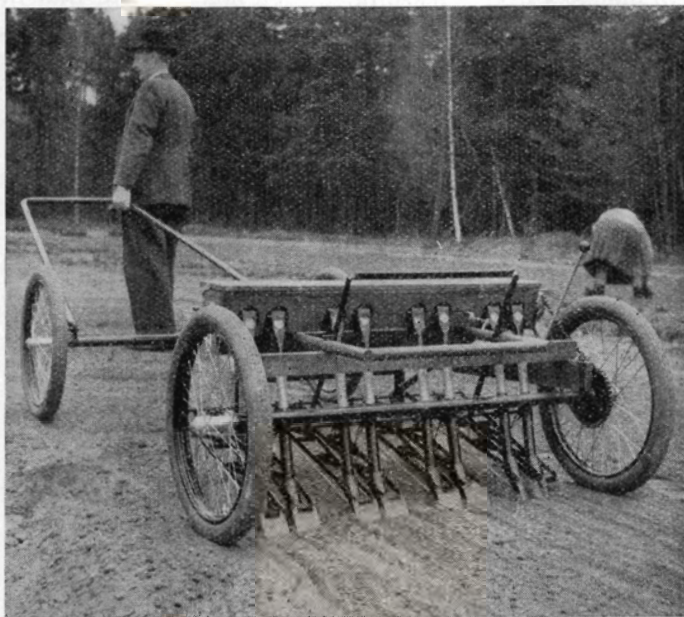
Skogsvårdsstyrelsen	70	mill.
Større private skove	29	—
Statsskove	11	—

Danske planteskoler har hidtil i ret stort omfang eksporteret skovplanter til Sverige, og såvidt vides, har man der været tilfreds med leverancerne. De svenske skovejere og skogsvårdsstyrelserne så ofte deres fordel i at købe danske planter af god kvalitet fremfor dårlige svenske, selv om der var en mærkbar prisforskel, og det er derfor med den største interesse, vi følger udviklingen indenfor de svenske skovplanteskoler, især da der ikke blot er tale om en forøgelse af planteskolearealerne, men også om en forbedring af kvaliteten.

Mange svenske forstfolk har besøgt os efter den anden verdenskrig og har sat sig ind i danske forstplanteskolers driftsmetoder, ikke mindst de mekaniserede. De har hjembragt erfaringerne, publiceret

dem i fagblade m. v. og praktiseret dem i de nyopdukkede planteskoler rundt om i landet. — Hvad er da naturligere end at gøre en genvisit for at konstatere, om man i Sverige har fundet frem til bedre kulturmetoder, end dem vi herhjemme praktiserer.

I det følgende skal jeg give en summarisk omtale af en del af

Rækkesåmaskine. Upsala läns Skogsvårdsstyrelse.
Fot. 1950.

skogsvårdsstyrelsernes planteskoler hørende til Malmöhus, Kristianstad, Jönköping, Göteborg og Bohus samt Halmstad län refererende til et besøg i sommeren 1952.

Planteskolen i Sjöbo. (Malmöhus län)

Anlagt 1944 og udvidet 1947 til 15 ha. — Jorden er i hovedsagen velegnet til planteskole. Der forefindes vandingsanlæg, der dækker hele arealet, traktor med furemaskine, trykrullemaskine, planteløfter, bedrenser, sprøjte og pudderblæser. Man har forsøgt i det små med sprøjtning med petroleumspræparater mod ukrudt. Gødningsforsøg med kalium og kvælstof er udlagt i rødgran $\frac{2}{1}$ af professor Björkman. Iøvrigt anvendes hovedsagelig kompost- og staldgødning. Der produceres først og fremmest rødgran (i 1952 var der udsået 305 kg fra Kompedal, Dronninglund og Schwarzwald), men også en del eg, birk og el. Frøet rækkesås, men man har forsøgt sig med bredsåning.

Frøklængningsmaskine forefindes. Fra lenets planteskoler er der i sidste planteskolesæson udleveret 3,5 mill. planter.

Maltesholms planteskole. (Kristianstads län)

Anlagt 1949, 21 ha. — Länsjägmästare *Ernfors*, der leder planteskolen, har her skabt en virksomhed, der nok kan stå mål med dan-

*Oprilning til prikling. Traktortrukket furemaskine i Sjöbo.
(Malmöhus län). Fot. 1948.*

ske mekaniserede planteskoler. Redskaberne er alle af Hjortsø's modeller. Der findes to traktorer med tilhørende planteskoleredskaber. Der anvendes kunstgødning, i almindelighed pr. ha: 100 kg kalksalpeter, 200 kg 40 % kali og 300 kg superfosfat. Et effektivt vandingsanlæg med 800 m faste ledninger kan dække hele arealet. I sæsonen beskæftiges 40 mand. Der er bygget det dejligste hus til frokoststue, redskaber og til frøklængningsmaskine. Man har omend kun i lille målestok forsøgt med sprøjtning mod ukrudt med Esso Weedkiller. Plantesortimentet er ret righoldigt.

Der rækkesås hovedsagelig, og såningen finder sted på grundlag

af de erfaringer man har gjort indenfor lenets planteskoler. Der produceres årligt 3 mill. planter, heraf 2 mill. rødgran. Det totale salg fra lenets planteskoler, der ialt disponerer over 39 ha, er 10—12 mill. planter.

Planteskolen anses i øjeblikket for en af de bedste og betragtes som en mønsterplanteskole. Når en ny planteskole skal oprettes sender man som regel lederen til Maltesholms planteskole, for at han kan se, hvordan det skal laves. — Den var virkelig prima.

*Prikling af 1/2 rødgran efter furemaskine.
Maltesholms planteskole. (Kristianstads län). Fot. 1950.*

Aneby planteskole. (Jönköbings län)

Foruden lenets 24 faste planteskoler findes der ca. 150 helt små planteskoler udstationerede hos interesserede skovejere og bønder.

Jeg besøgte af lenets egne kun Aneby planteskole. Den er anlagt 1944 i ryddet skov. Grundfjeldet går enkelte steder helt op til jordoverfladen, og jorden er naturligvis fyldt med sten. Forinden en planteskole anlægges må stenene derfor ryddes væk, og stendiger rundt om den bliver derfor et karakteristisk træk. Det er klart, at man under sådanne forhold tvinges til at udnytte jorden meget intensivt. Der bliver ikke tale om traktordrift, alt går ved håndkraft, undtagen dog en Clifford Rotary Cultivator. Her som andre steder har man udført indgående statistiske beregninger over omkostningerne ved produktionen af fyr og gran:

Skovfyr $\frac{1}{0}$: kr. 2,3	Rødgran $\frac{1}{0}$: kr. 1,2
— $\frac{2}{0}$: - 6,6	— $\frac{2}{0}$: - 2,8
— $\frac{1}{1}$: - 14,2	— $\frac{2}{1}$: - 13,5
	— $\frac{2}{2}$: - 22,3

Omkostninger i svenske kr. pr. 1000.

Man havde i Aneby (og forøvrigt også i Kristianstad) den ide, at det var meget billigere at prikles 2 fyrreplanter i hvert hul (i priklesbrættet). På den måde kunne man have dobbelt så mange planter pr. arealenhed. — Det så meget tiltalende ud, men jeg tvivler på, om det er en fordel. Vi kan i Danmark i enkelte skovplanteskoler se en meget tæt prikling praktiseret (30—35 pr. m), men planterne bliver meget små, og kan ikke betragtes som en god *handelsvare*.

Skogsvårdsstyrelsen i Jönköping har iøvrigt i stedet for at udvide lenets eget planteskoleareal allieret sig med distriktets småskovejere og jordbrugere: I lenets planteskoler produceres frøbedsplanterne, som derefter sælges for 5 kr. pr. 1000 (fyr) til småskovejerne. Disse prikles dem ud og renholder dem, hvorefter de som færdige planter ($\frac{1}{1}$) købes tilbage af skogsvårdsstyrelsen til en af skogsvårdsstyrelsen fastsat pris: 23 kr./1000.

Disse småplanteskoler — som regel blot på 50—100 000 planter — skaber en stor interesse for plantningssagen, samtidig med at skogsvårdsstyrelsen på en bekvem måde får de planter, der skal bruges — og endda til en billig pris.

Naturligvis lader det sig kun gøre på grundlag af det store propagandaarbejde, der udføres af skogsvårdsstyrelsen i Jönköping med länsjägmästare *Hallander* og hans interesserede medarbejdere i spidsen.

At det ikke er småportioner, der årligt udgår fra Jönköping lens planteskoler, ses af følgende:

	Skovfyr	Rødgran	Ialt
I 1950 blev der sået: frø, kg	1093	632	
udlv.: planter	3 214 000	2 208 000	5 422 000
I 1951 blev der sået: frø, kg	803	463	
udlv.: planter	3 739 000	3 191 000	6 930 000

I Aneby planteskole stod ialt 13 mill. planter (alle aldre). Også her var udført beregninger over udgifterne, der i det forløbne år var:

Kr. 111 000 fordelt således:	Rensning	39 000 kr.
	Prikling	28 000 -
	Diverse	44 000 -
	Ialt	111 000 kr.

Det er ganske beroligende at se, at man også i Sverige har renholdelse som den største post.

Af forsøg udført i år fremgik det, at rødgran blev meget bedre som $\frac{2}{1}$, når de var bredsåede end når de blev rækkesået.

Dækning af frøbedene med måtter var en ret omfattende udgiftspost. Forståeligt, når man hører, at ingen af årets 12 måneder kan siges at være fri for nattefrost på disse kanter. Endnu i juli måned

*Efter priklingen trykkes jorden fast om planterne.
Sjöbo. Fot. 1948.*

havde man måtter over 1-årige rødgranbede. Planterne var naturligvis ranglede og svage.

Planteskolerne i Hänsbacka og Hällevadsholm. (Göteborg og Bohuslän)

Her er ca. 4 ha planteskolejord af lidt for leret konsistens. Planterne fryser let op. Af maskiner forfindes en Simartraktor og en Gravelyfræser. Sidstnævnte brugtes til såning, rensning m. v. Yderligere mekanisering var man ikke interesseret i.

I sæsonen beskæftiges 15—20 mand (incl. arbejde med frøplante). Der er i år bygget en iskælder til opbevaring af planter, der

skal sendes til steder, hvor man er tvunget til at plante senere. Klængningsmaskine forefindes. Omkostningerne ved produktionen af rødgran $2\frac{1}{2}$ anlås til op mod 40 kr. pr. 1000. — Priklekapaciteten er pr. mand pr. dag: 5—6000. I 1951 udleveredes fra lenets planteskoler omtrent 2 mill. planter.

Planteskolen i Växtorp. (Hallands län)

9 planteskoler i lenet på ca. 30 ha ialt. Ved Halmstad og Laholm findes to, der drives efter ældre arbejdsmetoder: bl. a. prikling på tværs af bedene.

Ved Växtorp en fuldt moderne planteskole med traktor og moderne redskaber til prikling o. s. v. Det er et velegnet stykke landbrugsjord, der for nylig er taget ind til planteskole, og alting står overordentlig fint. Det var en fornøjelse at se denne planteskole.

Esso Weedkiller blev anvendt til ukrudtsbekæmpelse. I 1951 blev ialt udleveret 4,8 mill. planter i lenet.

At udtale sig generelt om svenske skovplanteskoler på grundlag af ovennævnte, repræsenterende ca. $\frac{1}{4}$ af skogsvårdsstyrelsernes samlede planteskoleareal, er vel næppe rigtigt, men jeg vover det alligevel.

Som andre store skovlande med oprindelig skov, hvor man tidligere kun i meget ringe målestok har produceret planter til skovbrug, har man i Sverige med stor begeistring kastet sig over de tekniske hjælpemidler, d. v. s. først og fremmest traktoren med alle specialredskaberne. Man har ikke lagt fingrene imellem, når det gjaldt om at anskaffe arbejdsbesparende maskiner. Man kan derfor som udenforstående ikke lade være med at spekulere på, om ikke man har haft mottoet: ingen planteskole uden en traktor, som rettesnor, da man skulle til at øge planteproduktionen.

Der er ingen tvivl om, at svenskerne har forstået at udnytte maskinerne fuldt ud, selv om man naturligvis på grundlag af et enkelt besøg en sommerdag ikke kan afgøre det i alle enkeltheder. Priklearbejdet var pænt udført, mærkværdigvis nok ofte med priklebrædt, som man almindeligvis finder uegnet i en moderne planteskole. Planterne så alle steder ud til at være af god til fin kvalitet.

Gødningsspørgsmålet lod til at være noget forsømt. Der var dog interesse for at finde frem til den rigtige måde at gøde på, i hvert fald var det stående spørgsmål fra svenskernes side: Hvordan gøder I?

Stor interesse viste man alle steder de statistiske undersøgelser af produktionsomkostningerne for de forskellige kulturer. Jeg har forstået det således, at det er Skogsstyrelsen i Stockholm, der har iværksat undersøgelserne — først og fremmest vel for at drage sammen-

ligning mellem de forskellige planteskolers arbejdsmetoders rentabilitet. — Man er kommet til meget forskellige resultater for rødgrans vedkommende: I een planteskole var produktionsomkostningerne pr. 1000 rødgran $\frac{2}{2}$ 23 kr., medens de i en anden var 40 kr. (henholdsvis 30 og 53 danske kroner. — Fra Norge haves et tal: 28 kr. pr. 1000).

Traktortrukket bedrenser. Sjöbo. (Malmöhus län).

Fot. 1948.

Det er værd at lægge mærke til, at det store tal stammer fra den meget mekaniserede planteskole!

Sandsynligvis på grundlag af disse tal, er den nye pris på rødgran $\frac{2}{2}$ sat til 50 kr. pr. 1000 (= 67 danske kroner), med andre ord: man er ved at gå væk fra den gamle ordning, at levere planterne til produktionspris. På denne måde opnår man naturligvis at planteproduktionen stimuleres.

Kan vi nu lære noget af svenskerne? — De fleste vil nok mene, at det er et tåbeligt spørgsmål, for hvordan kan vi med vor næsten 100-årige planteskoletradition lære noget af »nybegyndere«? (Det må her indskydes, at svenske *handelsplanteskoler* står på højde med danske). Det er rigtigt, at man i dag ville få mere udbytte af at besøge en veldrevet dansk forstplanteskole, men jeg er overbevist om,

at man om få år vil nå meget langt i Sverige, ikke mindst fordi man gennem de statistiske driftsundersøgelser, som forekommer mange urimelige, men som vi i virkeligheden mangler herhjemme, vil skabe klarhed over de forskellige kulturers rentabilitet. Vi må håbe, at Skogsstyrelsen til sin tid vil offentliggøre resultaterne af disse undersøgelser.

I *Tore Arnborgs og Eric Stefanssons* bog: *Handledning i plant-skoleskøtsel* (kun vedrørende skovplanter) omtales indgående alle arbejder, der kan forekomme i en forstplanteskole. Det er så grundigt og samtidig overskueligt gjort, at det ikke kan undgå at sætte sit præg på fremtidens planteskoler i Sverige, og man behøver ikke være en stor spåmand for at forudsige, at Sverige hurtigt vil nå op på en meget stor planteproduktion, så stor, at det snart vil være selv-forsynende.

Billederne i denne artikel stammer fra den omtalte planteskole-håndbog, og er venligst udlånt af Norrlands Skogsvårdsförbund.

Nye plantagearealer

- Nr. 3443 A. *Ejner Hansens plantage*, ca. 28,9 ha, Randbøl sogn, Vejle amt. Ejer: Marius, Ejner og Harry Hansen, Vandel.
Arbejdet ledes af skovrider C. G. Bech.
- Nr. 3444 A. *Sønder Risgaard plantage*, ca. 12,5 ha, Eistrup sogn, Aalborg amt. Ejer: Gårdejer Oskar Dahl, Skørbæk pr. Halkjær.
Arbejdet ledes af skovrider Johs. Th. Bavngaard.
- Nr. 3445 A. *Møgelmosse plantage*, ca. 8,0 ha, Ørum sogn, Randers amt. Ejer: Sognefoged Laurits Laursen, Stenvad.
Arbejdet ledes af skovrider A. Thyssen.
- Nr. 3446 A. *Poulsgaard plantage*, ca. 17,5 ha, Idom sogn, Ringkøbing amt. Ejer: Gårdejer Kr. Jensen, Øster Strogstrup, Idom pr. Holstebro.
Arbejdet ledes af fuldmægtig K. Hansen.
- Nr. 3447 A. *Rødsten plantage*, ca. 12,7 ha, Torsted sogn, Ringkøbing amt. Ejer: Gårdejer Erhardi Thorndal, Rødsten, Torsted pr. Ulfborg.
Arbejdet ledes af fuldmægtig K. Hansen.
- Nr. 3448 A. *Hullerne plantage*, ca. 13,1 ha, Ebelhoft landsogn, Randers amt. Ejer: Fru Ane Marie Raghner, Ebeltoft.
Arbejdet ledes af skovrider A. Thyssen.
- Nr. 3449 A. *Gyverlund plantage*, ca. 10,8 ha, Albøge sogn, Randers amt. Ejer: Gårdejer Sigvard Nielsen, Albøge pr. Trustrup.
Arbejdet ledes af skovrider A. Thyssen.

Angående kunstgødning til forårsbrug.

Ingen kan vide, hvor stærkt vinteren strenges, når dagene længes, men eet er givet, hvis vi får en streng vinter, vil det blive umuligt at skaffe de nødvendige gødningsmængder frem i rette tid, og alle ved, at en for sen levering af kunstgødning i forårstiden vil forvolde både ærgrelse og tab.

Vort råd er derfor:

Tag gødningerne hjem,

så snart leverandørerne kan levere dem.

Dansk Andels Gødningsforretning. E. Lunding A/s.

Det danske Gødnings-Kompagni A/s.

GENERAL MOTORS AUTOMOBILER
Lager af gode, brugte vogne

PETER HENRIKSEN

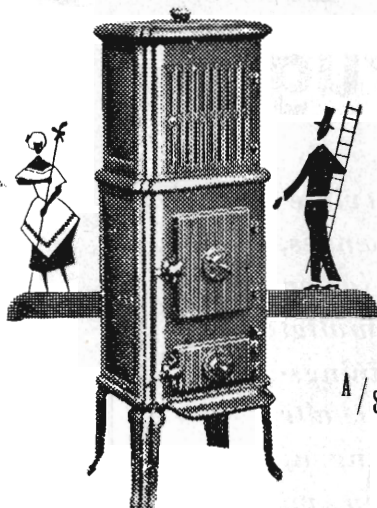
DUMPEN 12-14

Telefoner 1250 - 1251 - 1252 - 874 Rigestlf. 4

VIBORG

Stort autoværksted . Malerværksted . Fabrik for cylinder service
. Diesel autoelektrisk afdeling . Lager af reservedele og tilbehør

Fyres De med **TØRV?**

Der findes RIBE-ovne til ethvert formål

Brændekaminer, tørveovne, brændekomfurer etc.

— tal med en RIBE-forhandler — eller skriv efter brochure.

A / S **RIBE JERNSTØBERI**

Telefon Ribe 261

Alt i cementvarer,

rør i alle gængse størrelser efter ingeniørf. normer.

Tjæreborg cementstøberi.

Hurtig levering.

Telefon 21

Reel betjening

Landbrugsloppet

udloddet årligt

kr. 5.485.620

Største gevinst

2 gange årligt

kr. 80.000

Røde DRÆNRØR

fra 2"-12" haves

altid på lager

Forlang tilbud

»Sofienlund«

Teglværk

Telefon 10 Ulstrup

AKTIESELSKABET

SKARREHAGE MOLERVÆRK

**Den Sjællandske
Bondestands Sparekasse**

Handelsbanken i Viborg

Filial af Aktieselskabet
Kjøbenhavns Handelsbank

Kontortid: 9—15

Telefon 1500 (5 linier)

Kontor i Karup

Viborg Byes og Omegns Sparekasse

Telefon 1400 (3 lin.)

Sct. Mathiasgade 68

Kontortid: Kl. 9—15

Børnelammelses- og ulykkesforsikring

Den gensidige
Landbo-Sygeforening

Vesterbrogade 15

København V.

Telef. 6659 - 5974

Traktorer - Landbrugsredskaber

Landbrugsvogne - Automobiler

Reservedele - Tilbehør

Traktor-

Automobil- og Maskinværksted

A. Philipsen Akts.

Tlf. 532

Vesterbrogade 7 9, Viborg

Tlf. 1064

AALBORG TAFEL AKVAVIT.

- Nr. 3450 A. *Annebjerg plantage*, ca. 202,7 ha, Aalsø sogn, Randers amt. Ejer: Godsejer C. F. Collet, Katholm pr. Grenaa.
Arbejdet ledes af skovrider A. Thyssen.
- Nr. 3451 A. *Ballebjerg plantage*, ca. 20,3 ha, Ikast sogn, Ringkøbing amt. Ejer: A/S Skelhøj plantage, Ikast.
Arbejdet ledes af skovrider Fr. Piper.
- Nr. 3452 A. *Snoghøj plantage*, ca. 10,8 ha, Ejstrup sogn, Skanderborg amt. Ejer: Gårdejer N. J. Nielsen, Nygaard, Ejstrupholm.
Arbejdet ledes af skovrider Fr. Piper.
- Nr. 3453 A. *Ellet plantage*, ca. 40,3 ha, Stubberup sogn, Odense amt. Ejer: Lensbaron C. F. S. V. Juel-Brockdorff, Valdemar Slot pr. Troense.
Arbejdet ledes af forstassistent H. Buus-Hansen.
- Nr. 4354 A. *Bredvigbæk plantage*, ca. 25,7 ha, Hodsager sogn, Ringkøbing amt. Ejer: Tandlæge J. Sander Pedersen, Bredgade 19, Herning.
Arbejdet ledes af skovrider A. Mørch Sørensen.

Understøttelsesfondet

for hedeselskabets tjenestemænd

Fondet er oprettet den 13. august 1907. — Fondets kapital forøges af de midler, der tilfalder det i henhold til hedeselskabets forsørgelseseskasses vedtægter, samt ved gaver. — Renter af fondets kapital anvendes til understøttelse af særlig uheldigt stillede tjenestemænd, hvad enten de er medlemmer af fondet eller ej, til særlig uheldigt stillede forhenværende tjenestemænd eller til tjenestemænds enker eller børn.

I henhold til fondets vedtægter har der for årene 1953—54—55 været afholdt valg af et medlem til bestyrelsen. Forskningsleder Martin Olsen blev genvalgt.

REGNSKAB FOR 1952.

	<i>Indtægt.</i>	Disp. beløb	Kapital
Kassebeholdning den 1. januar 1952		3.272,07	969,68
Andel i opsparingsbeløbet fra løst ansatte funktionærer i tiden $\frac{1}{2}$ 1949— $\frac{31}{12}$ 1952			6.995,47
Renter		3.096,77	
Hedeselskabets tilskud for 1951—52		500,—	
Provision for medlemstegning i 1952		95,—	
		<hr/> 6.963,84	<hr/> 7.965,15
	<i>Udgift.</i>		
Købt 7.000 kr. Jydsk Landkreditf. obl. 9. s. 4½ %			6.081,61
Udbetalt understøttelser		2.500,—	
		<hr/> 4.463,84	<hr/> 1.883,54
<i>Kassebeholdning den 31. decbr. 1952..</i>			

Kapital den 31. december 1952.

Bankbeholdning				6.347,38
Jydsk Landkreditforenings oblg. 6. serie 4½ %		2.000,—		
do. do. do. 7. » 4½ %		2.000,—		
do. do. do. 9. » 4½ %		39.000,—		
do. do. do. 9. » 5 %		20.000,—		
				63.000,—
				<hr/>
				Kapital, ialt 69.347,38

Viborg, den 5. januar 1953.

B. Steenstrup. Martin Olsen. Ernst Jensen.

Regnskabet er eftersat og fundet rigtigt. — Kassebeholdningen, 6.347 kr. 38 øre, indestod på indlånsbog nr. 64 i Viborg sparekasse. Indskrivningsbevis fol. 1225 for obligationsbeholdningen, 63.000 kr., er forevist.

Viborg, den 10. januar 1953.

M. G. Mikkelsen,
statsaut. revisor.

I få ord — ★

* *

Hedeselskabets forretningsførere

Efter at hedeselskabets hidtidige forretningsfører for *Toftlund* distrikt, gårdejer *P. Lau*, Stenderup, Toftlund, er afgået ved døden, er dette hverv overtaget af afdødes søn, gårdejer *Ditlev Lau*, Grydegaard, Stenderup, Toftlund.

*

I Hamar i Norge er man for tiden ved at udvide klængevirksomheden for nåletræsfrø, så det i løbet af et par år skal blive verdens største. Det vil koste 2,3 mill. kr. at færdigbygge, men kan da også behandle 140 hl grankogler og 100 hl fyrrekogler i døgnet. Ifl. Skogbrukeren regner man med, at salg af pyntekogler skulle kunne betale byggeomkostningerne.

*

Medlem af hedeselskabets bestyrelse, afdelingschef *L. F. B. Grünfeld*, R. af D., er udnævnt til Ridder af 1. Grad af Dannebrogordenen.

*

Himmerlands læ- og hegnplantningsforening har under ledelse af formanden, forstander *Hakon Sørensen* holdt generalforsamling i Aars. Det oplystes, at der i år var udleveret 183 000 planter, hvilket var det næsthøjeste i foreningens 30-årige historie.

— *Hammerum herreds plantningsforening* har i 1952 udleveret 221 800 nåletræer og 60 500 løvtræer.

— *Hover plantningsforening* har udleveret 60 325 nåletræer og 5100 løvtræer.

— *Løgstør plantningsforening* har skiftet formand, idet den hidtilværende formand, gdr. *Chr. Buchholtz*, Sønderlade, ikke har ønsket at fortsætte og derfor er afløst af skovrider *Bavngaard*, Gatten.

— På *Djurslands plantningsforenings* generalforsamling i Grenaa oplyste formanden, gartner *Kr. Pedersen*, Voldby, at foreningen ialt havde uddelt 82 670 nåletræer og 19 025 løvtræer i 1952.

— *Djursland søndre plantningsforening* har i det forløbne år uddelt 533 345 nåletræer og 69 377 løvtræer. Formanden, gdr. *P. M. Pedersen*, Sta-brand, oplyste, at det var en fremgang på 125 000 træer fra året før.

*

Det ældste merglingsbillede

Det var ikke almindeligt, at guldaldertidens store malere hentede motiverne fra det jævne dagligliv, og det er derfor uhyre sjældent at finde ældre billeder, der fortæller noget om, hvorledes arbejdet blev udført.

I høsstående billede har Johan Ths. Lundby dog for en gangs skyld fanget et sådant motiv. Billedet er malet den 30. september 1846 og viser, hvorledes der hentes mergel op fra et leje på en mark ved Vallekilde på Sjælland. Selv om arbejdet i sin rå udførelse kun synes at være en skitse — anderledes end Lundby's berømte større arbejder — fortæller det dog en del. Det er det lille lokale leje, der udnyttes ved at køre ned i selve graven med kærren. Billedet blev for nogle år siden solgt på auktion hos Winkel og Magnussen.

*

Hedens kjæltringer

Skøjere og rakkere, natmandsfolk, kjæltringer, de rejsende, glarmesterfolk, hedens beduiner, hedens nomader og de jyske zigøjnere — kært barn har mange navne, fastslår *H. P. Hansen*, Herning, i sin nylig udsendte bog om de nu forsvundne omstrejfer. Den sidste af dem er gengivet i farver efter et maleri på Herning museum og forestiller »Kjælle Kasper«, der døde i 1923 i Rind fattiggård. Portrættet af Kasper viser en gammel mand med blå øjne, altså ikke noget i retning af Carit Etlars tater med lynende, sorte øjne og sydlandsk udseende. Og *H. P. Hansen* gør da også endelig op med den gamle overtro, at omstrejferne var »tater«. Han klassificerer kjæltringerne som værende af dansk afstamning, men folk, der havde sat sig udenfor samfundet, således som der altid vil findes omstrejfer, og forklarer samtidig om de egentlige udenlandske zigøjnere, der lejlighedsvis besøgte Danmark.

Det foreliggende arbejde er en udbygning og afrunding af tidligere af-handlinger helt tilbage fra 1921, da H. P. Hansen udsendte sin første bog om »Natmandsfolk og Kjæltringer«, og der kan vel nu ikke være ret meget at føje til. Der er pillet stærkt ved digternes romantiske skildringer af disse omstrefjere, til gengæld er de nøgterne skildringer af deres elendige liv, deres gang fra fængsel til fængsel, deres fattigdom og de hårde kår, der blev budt dem, et billede af sociale forhold fra en svunden tid, som nok kan skabe medynk med dem.

I 1826 udgav lektor Dorph i Viborg et lille »rotvælsk leksikon« om kjæltringsproget, og H. P. Hansen redegør nu for de enkelte ords oprin-delse, idet han sammenligner med tilsvarende ord kendt i gamle ordbøger herhjemme fra og fra udlandet. Herigennem fastslår han, at Dorphs mate-riale rummer en hel del ord, som slet ikke har været brugt i det danske kjæltringesprog, som var et konstrueret forbrydersprog. Dorphs ordbog gi-ver med andre ord et falsk billede af det vagabondsprog, der har været talt her. Han påviser også, at det kommer af, at Dorphs kilde, en tugthusfange Andreas Lunding, havde rejst over hele Europa, og der opsamlet ord fra alle mulige sprog og givet videre til Dorph. De danske skøjeres eget sprog havde som hovedbestanddel det jydsk, men var tilføjet endelser og hjem-melavede ord, som gjorde det uforståeligt for bønder eller udenforstående, der hørte på det.

Alene dette filologiske afsnit i bogen vil gøre bogen værdifuld til sene tider.

»Skøjere og Rakkere« er let læst og godt illustreret, men mangler des-værre en ordliste, selvom det måske også godt kan forsvares at have ude-ladt den. Bogen er sikker på at få samme skæbne som H. P. Hansens øv-rige bøger: at blive hurtigt udsolgt. has.

*

Det gamle teglværk

I bladet for 15. januar d. å., som jeg lige har fået ind ad døren, er der et billede af Otto Baches maleri af det gamle teglværk, hvor De skriver, at der næppe er nogen nulevende, der kan huske noget lignende. Jeg vil da meddele Dem, at jeg som dreng har kørt mange ture på *æltevognen*, der hos os blev trukket af en hest. Æltningen tog en halv dag og gav materiale til omkring 5000 sten. Mit hjem er i Studsbøl i Oksenvad sogn, jeg er født 5. juni 1875 og jeg har lært at stryge sten med hånden så sent som i 1890, da vi strøg til den sidste ovnfuld sten. Redskaberne kom da til Sommersted, hvor en mand ville forsøge sig som teglbrænder.

Billedet ligner ret godt forholdene hjemme i Studsbøl både med laden og det hele. Jeg synes, at vor »*æltetråde*«, som vi kaldte den, var noget større.

Jørgen J. Petersen, sognefoged.

— — —

En anden indsender meddeler, at det gengivne billede er malet af Otto Bache på *Bidstrup* pr. Laurberg, og altså ikke ved Aarhus.

*

Fra hedeselskabets grundforbedringsvirksomhed

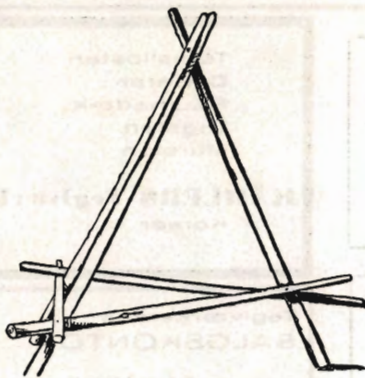
Fra distriktskontorerne under hedeselskabets mose- og engafdeling fo-religger der en opgørelse over arbejdet i december måned 1952.

Det fremgår heraf, at der i månedens løb er fuldført 350 dræningsar-bejder med 1124 ha til en udgift på 1 655 695 kr., 23 vandløbsreguleringer med 474 ha til 468 930 kr., 6 opdyrkningsarbejder med 62 ha til 37 700 kr., 40 sager af forskellig art med 10 ha til 27 990 kr., eller ialt 419 projekter med ialt 1670 ha til 2 190 315 kr.

I samme måned er der ved samtlige distrikter færdigprojekteret og til-stillet rekvirenterne ialt 346 projekter med ialt 2542 ha til 3 308 555 kr.

C. V. S. L.

*

Stativer

til tørring af hø og frøafgrøder
af runde granrafter

- 1: Længde: Ben og tværlægter 220 cm
Diameter: Trefod 6–8 cm diam. i top
Pris: Kr. 6,80 pr. stk. ab Brande
- 2: Længde: Ben og tværlægter 220 cm
Diameter: Trefod 4–6 cm diam. i top
Pris: Kr. 6,00 pr. stk. ab Brande

Stativerne kan slås sammen under transport og opbevaring

Det danske Hedeselskab, Viborg

Telefon Viborg 1583

A. Philipsen & Co

Sct. Mathiasgade 58 . Viborg
Elektriske anlæg
Vandværksanlæg
Telefon 173 og 174

PALUDANS PLANTESKOLE

--- KLARSKOV ---
130 tdr. land

Skovplanter, hæk- og
hegnplanter, allétræer

Forlang prisliste

TELEFON KLARSKOV NR. 9

MODERNE PLOVE

for ethvert formål

Traktor- og hestetrukne

Bovlund 24" traktorplov, type 9 H

Hedeselskabet bruger kun „Bovlund“ plove

Plovfabrikken »Bovlund«

H. WILKENS

Bovlund pr. Branderup J

Telefon: Branderup J. 66

Frøavlscenret

HUNSBALLE

Holstebro - Tlf. 533

Frøavl og frøhandel

FYENS

LANDMANDSBANK

ODENSE

Vestergade 33 - Telf. 46 (6 lin.) - Rigst 36

Åben 9¹/₂–12¹/₂ og 14–16, lørdag 9¹/₂–12¹/₂,
Udfører alle bankforretninger

AKTIESELSKABET

NORDISK BRANDFORSIKRING

ALLE ARTER FORSIKRINGER

GRØNNINGEN 25 – KØBENHAVN

SPRIT

til teknisk Anvendelse.

Midtjydske Teglværkers Salgskontor S. m. b. A.

TELEFON SKIVE 1080

Alle størrelser i drænrør leveres

TELEFON VIRBORG 1330

Nivaagaard Teglværk

Nivaa telefon nr. 9

DRÆNRØR . MURSTEN . TAGSTENTårnsilosten
Drænrør
Baumadæk
Tagsten
Mursten**KÄHLERS Teglværk**
Korsør**FRÆSNING**af eng og mose udføres med Diesel-traktorer
til konkurrencedygtige priser.**Johs. Kirk**, Svejstrup pr. Bjerregrav — Telefon Raasted 107**NB.** Mangeårig fræserefører ved hedeselskabet, hvorfra fineste
anbefaling foreligger.Teglværkernes
SALGSKONTOR

ESBJERG

Telefon 265 . 546

Drænrør

2" — 15"

Mursten - Tagsten

RandersMØRTELVÆRK OG
BETONRØRSFABRIKv| Marius Ødum
Kristrup pr. Randers
Tlf. 400 Randers fri not.Kun \triangle mærkede varer føres
Største lager
Bedste kvaliteter
Forlang tilbud**Midtjydske Betonvarefabrikker**Fabrik & lager—
Herning og Lind

Telf. Herning 476

Telf. Lind 45

Lager af \triangle mrk. betonvarer**Petersværk Betonvare-Industri**

Nørresundby . Telf. 1055 (2 lin.)

Alt i betonvarer efter D S. 400

Renseanlægget "Ringtanken" (Dansk patent nr. 59820)

**Krogsgades
Cementstøberi**

v| J. C. Halvorsen & sønner

Kontor:
Dannebrogsgade 22, Aarhus
Telefon 5019 . 5020Ny fabrik i Vejlbj
Tlf. Rlisskov 9319

Alt i betonvarer D. S. 400

Aarhus Privatbank

Stiftet 1871

Aarhus: Hovedkontor
København: Nygade 1Aktiekapital og reserver
andraget ialt ca. kr. 21.400.000,—**Røde drænrør**

indtil 16" diameter

A/S Hvorslev Teglværk
pr. Ulstrup - Telefon 67 Ulstrup**RØDE DRÆNRØR**

føres altid på lager fra 2" til 8" - Tilbud til tjeneste

A/S GAMMELGAARD TEGLVÆRK

Telefon 187 . Skive

**Stenvad
Cementstøberi**

Telf. 6 Stenvad

Arnold Westmark

Alle \triangle mærkede rør føres
Altid leveringsdygtig**Skive Cementstøberi**

KNUD ØSTERGAARD

Telefon 921

Normrør

med garantimærket \triangle

Imprægnering

Brændrør

Bjerringbro

Cementvarefabrik

ved Th. Petersen

Telf. 111 Bjerringbro

ALLE

 \triangle MÆRKEDE RØRImprægnerede
og uimprægnerede

Stort lager

Altid leveringsdygtig

Sydvestjydske Teglværkers Salgskontor

Telefon 58

Ølgod

Telefon 59

ANVEND TORVESTROELSE VED DRÆNING . . .

På jorder med fintsandet undergrund kan en tilsanding af drænrørene forebygges ved anbringelse af et lag tørvestroelse (»hundekød«) omkring stødfugerne.

Spørg hedeselskabet

A/s Fiskbæk Briketfabrik

Herborg 12

Brostrøms

Planteskole

VIBORG
ved C. Nielsen
Telefon 42

leverer alle planter for
HAVE, MARK og SKOV
Hårdføre og veldrevne arter
for ethvert formål

Brug **RANDERS**
REB

Hulkjærhus Planteskole

RØDKJÆRSBRO
Telefon Ans 25

Planter til skove,
lehegn og haver

FROKONTORET

(for undersøgt markirø)
— Grundlagt 1887 —

KOLDING
Telefon 43

Alle arter jordbrugskalk -

SKANDINAVISK KALK & KRIDT 1/3

Hasseris - Aalborg telefon 9253 - Alba 10650
Værket telefon Sdr. Tranders 110

LOMBORGS PLANTESKOLE
Tlf. 101 GRANHØJ - AALBORG Tlf. 999

Katalog sendes
gratis paa
Forlangende

Røde
drænrør
2"-12"

● Fredenshøj Teglværk
Aabenraa Telefon 2127

A/S Skive Markirøkontor
Grundlagt 1896
Telefon 94 Skive
FRØAVL · FRØHANDEL

Varde Bank

Esbjerg afdeling

Kongensgade 62
og fiskerihavnen

Sophus Berendsen A/S

V. Farimagsgade 41 · København V.
Store Torv 10 · Aarhus

ALT I ENTREPRENORMATERIEL

Leverandør til hedeselskabet

Rødkjærshøj Cementvarefabrik
ved I. T. Birk · Telef. Rødkjærshøj 14

FØRER KUN △ MÆRKEDE VARER
Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres
Forlang tilbud

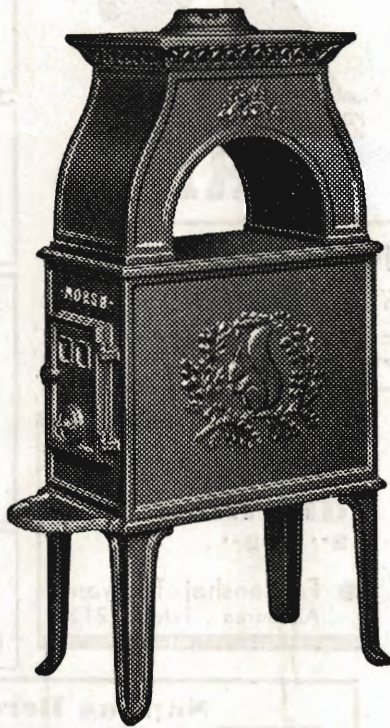
Trifolium Frø

KØBENHAVN

RANDERS

Marsø Støbegods

AKTIESELSKABET
N.A. Christensen & Co.
KGL. HOFLEVERANDØR
NYKØBBING MORS

Redaktionsudvalg: Afdelingsleder, skovrider B. Steenstrup (formand),
forstander N. C. Nielsen og civilingeniør A. Fredborg.

Redaktør: Har. Skodshøj.

Carlo Mortensens Bogtrykkeri, Viborg